

Dr. Rieger potem poprimo besedo in spominja najpred Dumreicher-ja na to, da ideali njegovi iz prejšnjega in sedanjega stoletja počeni z Marijo Terezijo doli do Meternika morejo prijetni biti govorniku, to da sedaj živimo v dobi ustavnega življenja, ustavne prostosti. Vpraša naj se govornik sam, kje hoče v Avstriji zadobiti vočino za njegove načela, drugače, ko bi štel tako, kakor zadnjič pri glasovanju o dispozicijskem zakladu. Duh stoletja in pa večina avstrijskih narodov zahteva narodna prostost, katero nam zagotavlja tudi naša ustava. Stranka, k kateri spada Dumreicher, imenovala se je dolgo časa „ustavoljubna“. Odkar bi bilo pa potrebno postalo izvršiti dejansko narodno prostost izraženo v ustavi, pa je zgubila ona stranka svoje ime, liberalnosti, katero si je tudi rada prikladala, pa ni mogla zgubiti, ker liberalna v pravem pomenu besede nikdar ni bila. Potem omenjal je Rieger samo memo grede predloga Lichtenstein-ovega rekoč, da šolstvo razue vseučilišč spada v področje deželnih zborov in državni zbor sme po ustavi sklepati samo o glavnih načelih šolstva. Le po ustavolomu bila je taka šolska postava mogoča, kakoršna je v veljavi sedaj. Glede verske šole rekel je Rieger, da je češki narod prostomislec, pa je tudi veren in zato tudi prepušča vsakemu, da se zveliča po svoji veri.

Potem prestopil je dr. Rieger k posameznim tožbam zoper Gautscha; omenja pred vsem kako se z dvojnato mero meri pri vseučiliščih. Češko vseučilišče v Pragi še nima teologične fakultete, ministru še na misel ne pride zvršiti dotično postavo; češko vseučilišče šteje 800 učencev več kot nemško in vendar se obrača za to nad 100.000 gld. manj, ne glede na poslopje, v katerih biva, katera so v resnici sramotna. O srednjih šolah je obširno in resnično govoril in tožil predgovornik Herold, pa vendar omenja še gimnazij v ogerskem Hradiš-u, kjer je zdavnej že obljubljen, da država prevzame tamošnjo češko gimnazijo v svoje oskrbovanje, kar bi ostalo samo par tisoč na leto. In razmere tam so take, da vsaj na osem mil v okolici ga ni Nemca, temveč sam Čeh, vendar pa država vzdržuje v tem mestu celo višjo nemško gimnazijo, ako ravno šteje samo 150 učencev na 8 razredih, noče pa v svoje oskrbovanje prevzeti tamošnje češke nižje gimnazije, ki samo v 4 razredih šteje 300 učencev.

Dalje omenja Rieger nekaterih pritožb poljskega naroda in tožb Slovencev glede šolstva ter sklepa z odločno izjavo, da Čehom nikakor ni volja, zadovoljevati se z daljnimi obljubami, da ne zahtevajo milosti, temveč samo svoje dobre pravice, katere zagotavlja ustava in katere izpolniti je cesar obljubil v svojem prestolnem govoru. (Zadnje stavke svojega govora naglašal je Rieger z nenavadno odločnostjo in slovesnostjo.)

Včeraj, dne 1. maja pričela se je razprava z obširnim govorom naučnega ministra Gautscha-a, v katerem se je obračal zoper načela Dumreicher-jeve z zgodovinskega in političnega stališča rekoč, da je njegovo sta-

lišče to, da prepusti deželam in narodom, kar je njihovega, državi pa pusti, kar je za njene namene potrebna, dalje pobijal je osebne napade Dumreicher-jeve. Heroldov govor pobijal je bolj formalno, kot stvarno, ter činov, katere je navedel Herold ni mogel zanikati, ker so istiniti. Bistvo odgovora moraló bi biti v tem, kar je odgovoril dr. Rieger-ju, pa kakor naravno, prav ta del ministrovega govora imel je jako malo vsebine.

Glede čaških zahtev ni obljubil tako rekoč nič, glede slovenskih zahtev ponovil je to, kar je izrekel že v budgetnem odseku. Izrekel je sicer, da se bode držal načela, da mora v ljudskih šolah, ki so Slovincem namenjene, biti učni jezik slovenski z varovanjem odločevalne pravice starišev in pa v kolikor mu glede tega doidejo pritožbe. Tudi glede slovenskih paralelk izrekel je nekoliko obetajočih besed. Pa ves govor Gautsch-ev naletel je na neverne ušesa in tihota groba vladala je po vsi zbornici, ko je „fenomenalni“ minister končal svoj „veliki“ govor. To najboljše znači sedanji položaj.

Za Gautschem govoril je znani Bendel (starokatolik) skoraj celo uro.

Potem prišel je k besedi naš poslanec Klun, ki je v 1½ uro dolgem govoru živo slikal šolske težnje slovenskega naroda. Glasna pohvala spremljala je zanimiv govor njegov, ploskanje pa in živahno čestitanje sklep njegove filipike, ko je izrazil popolno nezaupnico sedanjemu naučnemu ministru. Govor Klunov priobčimo do besede pri drugi priliki.

Zadnji govornik dneva bil je protigovornik staročeh Hevera. Za njim sklenila se je včerajšnja seja brez glasovanja in ne da bi se bil stavil predlog na sklep razprave.

Nemška. — Slovanski in izrekoma polski svet spremljal je nekatere čine sedanjega nemškega cesarja z zanimanjem in zadovoljnostjo; cesar povzdignil je namreč grofa Radolinskega za svojega glavnega adjutanta in kmalu potem v kneževski stan; dalje povzdignil je v kneževski stan še tri druge poljske plemenitaše, nekoliko pa jih je imenoval za člene gosposke zbornice. Iz vsega tega sklepajo, da si prizadeva bolni cesar potolažiti poljski narod in tudi po moči popraviti one krivice, katere mu prizadevajo nečloveške ponemčevalne naredbe kneza Bismark-a.

Glede zdravja cesarjevega dohajale so celi teden primeroma zelo povoljna poročila, vendar pa z omejitvijo, da bolnik ne sme zapustiti postelje, akoravno je mrzlica pojenjala in se po hujšem zadnjem napadu zgubljene moči zopet povračajo. Telegram od včerajšnjega dneva pa naznanja, da je bila zadnja noč zopet manj dobra, spanje večkrat moteno in mrzlica zopet nekoliko hujša.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 2. maja ob 3. uri 15 minut popoldne.

Po včerajšnjem govoru ministra Gautscha je hudo vršelo v desniških krogih. Vsled izrečene solidarnosti vladine, videti je bil minister-ski prevrat neizogiben. Danes obrnilo se je na boljše. Slovincem in Čehom omogočeno je glasovati za „centrale“ naučnega ministerstva.